

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMAI (toliau – Rūmai)
Rūmų tarybos posėdis
2022 m. birželio 15 d.
Posėdis vyko Kalvarijų g. 1, Vilniuje, ir nuotoliniu būdu.

PROTOKOLAS Nr. T22-6

Rūmų tarybos pirmininkas – L. Rekevičius.
Rūmų tarybos posėdžio sekretorius – Ž. Sperauskas.

Dalyvaujantys Rūmų tarybos nariai: G. Čaikauskas, G. Janulytė-Bernotienė, V. Kuliešius, T. Mazūras, S. Motieka, T. Paulauskas, L. Rekevičius, L. Tuleikis, J. Vaškevičius, R. Zilinskas.
Kiti dalyvaujantys asmenys: Rūmų nariai (dalyvauja kaip stebėtojai, nuotoliniu būdu).

Preliminari Rūmų tarybos 2022 m. birželio 15 d. 15.00 val. posėdžio darbotvarkė

Atvira posėdžio dalis

15.00 – 16.30 val. Architektūrinių konkursų organizavimas, architektūrinių konkursų vykdymo skaidrumo užtikrinimas ir universalių konkursų kriterijų nustatymas (vadovaujantis aptartais kriterijais bus rengiami nuolatiniai architektūrinių konkursų organizavimo nuostatai).

Uždara posėdžio dalis

16.30 – 16.45 val. Rūmų narių prašymai;

16.45 – 17.00 val. Ankstesniame Rūmų tarybos posėdyje priimtų sprendimų vykdymo apžvalga.

Atvira posėdžio dalis

Diskusija dėl architektūrinių konkursu

SVARSTYTA: Rūmų tarybos nariai išsakė savo nuomones ir pastebėjimus dėl šiuo metu architektūriniuose konkursuose kylančių problemų, klausimų.

Rūmų nario T. Paulausko nuomone pagrindinė problema, jog yra nemažai atvejų, kai konkursas laimimas, nesilaikant konkurso sąlygų. Todėl turėtų būti labai aišku, kurie konkurso sąlygų reikalavimai yra privalomi, o kurie rekomendaciniai. Darbai, kurie nesilaiko privalomų reikalavimų, turėtų būti šalinami iš konkurso ir nevertinami, už tai turėtų būti atsakinga vertinimo komisija, kuri ir pati turėtų nešti atsakomybę. Negali konkurso laimėti darbas, kuris nesilaiko konkurso esminių reikalavimų, taip nesilaikoma lygiateisiškumo principo. Tokiu atveju yra arba konkurso sąlygų, arba konkurso vertinimo problema. Kita problema yra vertinimo sistema, kai už tam tikrus vertinimo kriterijus skiriami tam tikri balai, paskui tie balai aritmetiškai susumuojami ir paaiškėja, kad laimėjo „vidutiniškas“ darbas, nors konkurso tikslas yra išrinkti geriausią pasiūlymą. Dar viena vertinimo problema yra darbų atmetimas dėl smulkmenų ir neesminių reikalavimų, kaip pavyzdžiui, darbo pašalinimas iš konkurso, nes pateiktų brėžinių mastelis, nors ir buvo „skaitomas“, neatitiko nurodyto sąlygose. Vis dėl to, esminė problema yra, kad sukuriamos konkurso taisyklės, kurių nesilaikymas tampa vertinimo prioritetu, atsiremiant į ekspertinį vertinimą, o tai žlugdo pasitikėjimą objektyvumu.

Tarybos narys G. Čaikauskas informavo, kad jei bus svarstomos neseniai įvykusio LRT būstinės konkurso aplinkybės, jis nusišalins. G. Čaikausko nuomone, problema yra ir viešieji pirkimai pagal mažiausią kainą, nes architektūra negali būti perkama tokiu būdu. Buvo keltas šis klausimas viešųjų pirkimų tarnyboje ir kitose valdiškose institucijose, diskutuota apie tai,

pavyko pasiekti tik tiek, kad šiuo metu 50% konkursų būtų vykdomi ne pagal mažiausios kainos, bet pagal kokybės kriterijus. Šis klausimas ypač aktualus dar ir dėl to, kad pagal Europos architektūros paslaugų teikėjų etikos kodekso nuostatas architektams draudžiama dalyvauti mažiausios kainos konkursuose. Todėl reikia stengtis, kad tokie architektūrinių paslaugų mažiausios kainos konkursai išnyktų. Kitas klausimas yra architektūriniai konkursai pagal Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimą. Dabartinėje tvarkoje galbūt yra perlenkiama, nes situacijos būna labai įvairios, todėl reiktų labai įdėmiai ir kruopščiai vertinti kiekvieną atvejį mieste. Didelė konkursų gausa tampa sunkiai suvaldoma ir neprisideda prie architektūros kokybės, nes konkursai būna imituojami. Trečias klausimas yra architektūriniai konkursai, kurie būna suderinti su Lietuvos architektų sąjunga arba Rūmais. Aišku, kad subjektyvaus vertinimo architektūriniuose konkursuose neišvengsime, tačiau, jei jau surašomos konkurso sąlygos, tai jos turi būti ne formalios, bet profesionalios ir aiškios. Tuo pačiu tenka pripažinti, kad ir patys užsakovai dažnu atveju nežino ko nori. Dar viena tema yra dėl vertinimo komisijų, kai konkurso nugalėtoju išrenkamas darbas, kurio neįmanoma realizuoti. Taip pat nesuvokiami yra tokie konkursai, kuriuose išrenkamas nugalėtojas, paskiriama premija ir tuomet konkursas nutraukiamas, neišmokant premijų. Panašiai būna ir viešųjų pirkimų architektūriniuose konkursuose, kai išrenkami nugalėtojai, bet paskui tikrinant dokumentus, paaiškėja, kad trūksta kokio nors „popieriuko“ ir pinigai nugalėtojams neišmokami. Tokiu atveju dokumentai turėtų būti tikrinami prieš ekspertinį vertinimą.

Tarybos narys L. Tuleikis visų pirma išsakė kritiką laikiniesiems architektūrinių konkursų organizavimo nuostatams. L. Tuleikis buvo konkursų darbo grupėje, bet ši grupė minimų nuostatų neaptarinėjo. 9 taisyklės, kurios buvo priimtos Europos architektų taryboje, konkursų nuostatuose labai susiaurintos, jos labiau pritaikytos nekilnojamojo turto vystytojams ir užsakovams, bet ne architektūros kokybei užtikrinti. Konkursų nuostatos aiškinamos falsifikuotai, todėl pačius nuostatus būtina keisti. Visų antra, reiktų parengti architektūrinių konkursų sąlygų ruošinį (šabloną) bei rekomenduoti juo naudotis konkursų organizatoriams. Taip pat reikalingas vertinimo komisijos narių stebėjimas ir vertinimas. Jei nustatoma, kad vertinimo komisijos narys nesilaiko konkurso sąlygų, jam turėtų būti neleidžiama dalyvauti vertinimo komisijose. Dar viena problema, kai konkurso nugalėtojų darbas nėra įgyvendinamas, tokiu atveju turėtų būti apibrėžta kaip bus kompensuojama nugalėtojams. Architektūrinio konkurso reikalingumas turėtų priklausyti nuo planuojamo objekto, jo įtakos aplinka, bet ne pagal nuosavybę – privati ar vieša.

Tarybos narys J. Vaškevičius pritarė, kad reikia išgryninti didžiausias bėdas, nes jos sistematiškai kartojasi. Jis siūlė nenagrinėti architektūrinių konkursų reikalingumo pagal miesto savivaldybės tarybos sprendimą, nes tam reiktų atskiro posėdžio. Bendraujant su konkursų dalyviais ir organizatoriais „susikristalizavo“ 5 punktai. Vienas iš punktų yra dėl vertinimo komisijos sudėties, kai paskelbiant architektūrinį konkursą, komisijos sudėtis neskelbiama. Jeigu dalyvis iš anksto žino vertinimo komisiją, bet ja nepasitiki, jis galėtų apsispręsti nedalyvauti konkurse. Kitas aspektas, kad komisijoje negali būti su konkurso dalyviais susijusių asmenų. Yra buvę atvejų, kai įmonės darbuotojams dalyvaujant konkurse, į konkurso vertinimo komisiją buvo kviečiamas kitas tos įmonės darbuotojas. Dar vienas punktas yra dėl dalyvių anonimiškumo, kai konkurso eigoje dar nepaskelbus nugalėtojų įvardinami dalyviai. Kitas punktas yra dėl konkurso sąlygų reikalavimų, kuriuos vertinimo komisija traktuoja kaip galimus pakeisti ar interpretuoti konkurso eigoje. Tuomet iškyla klausimas, kurie reikalavimai yra esminiai, o kurie rekomendaciniai. Ketvirtas punktas yra dėl sąlygų ar vertinimo kriterijų išaiškinimo, kai dažniausiai darbų atitikimą konkurso reikalavimams aiškina vertinimo komisija jau po to, kai būna priėmusi sprendimą dėl konkursinių pasiūlymų eilės, todėl ji gina savo sprendimą. Pagal vakarietišką praktiką reiktų atskirti sprendinių vertinimą ir atitikimo konkurso sąlygoms vertinimą, tuo tikslu turėtų būti sudaromos mandatinės komisijos, panašiai kaip recenzentai. Be to, tai susiję ir su ginčais, kai

dviem nesutariančioms pusėms lieka vienintelis kelias kreiptis į teismą. Gal tokiais atvejais būtų geriau kreiptis į ekspertinę organizaciją, pavyzdžiui, regionines architektūros tarybas, kad nereiktų ilgai užtrukti teisminiuose procesuose.

Tarybos nario R. Zilinsko nuomone dabartiniai architektūrinių konkursų nuostatai yra kaip gairės, o galėtų turėti daugiau konkretumo. R. Zilinskas atkreipė dėmesį į visuomenės dalyvavimą architektūriniuose konkursuose, kai vertinimo komisija atsižvelgia visuomenės nuomonę, tačiau galutinį sprendimą priima komisija. Šiuo aspektu yra du skirtingi konkursų tipai: kai privatus užsakovas, tenkindamas savo teisėtus interesus, siekia išrinkti geriausią architektūrinį ar urbanistinį sprendimą, ir kai projektas yra skirtas visuomenei, piliečiams (gatvės, aikštės, visuomeniniai pastatai). Skirtingais atvejais piliečių dalyvavimo svoris galėtų būti taip pat skirtingas. Tarybos pirmininkas L. Rekevičius pastebėjo, kad šiuo metu visuomenė neturi jokio svorio komisijos sprendimuose, visuomenė tik per viešinimui skirtą laiką gali išsakyti savo nuomonę. R. Zilinskas pateikė pavyzdį, kad projektuojant viešą erdvę, į visuomenės pageidavimus dėl funkcinų sprendinių (praėjimai, suoliukai, parkavimo vietos ir pan.), turėtų būti labiau atsižvelgiama, nei projektuojant privačius objektus.

S. Motieka atkreipė dėmesį, kad yra bėdų ir su konkurso padarinių įgyvendinimu, kai pagal architektūrinio konkurso rezultatus reikia daryti detalų planą, kuris neatsižvelgia į aplinkinį kontekstą. Tai susiję su nekompetentingai paruoštomis konkurso sąlygomis arba tų sąlygų nebuvimu. Konkurso sąlygos yra surašomos tam, kad jų vienareikšmiškai būtų privaloma laikytis, sąlygos turėtų būti surašomos profesionaliai, kad nereiktų diskutuoti, keisti, pritaikyti ar pan. Kitas dalykas, konkurso sąlygose visuomenės dalyvavimas yra ydingas dalykas, nes konkursas skirtas vertinti profesionalams, o ne visuomenei. Esminis dalykas, kad konkurso sąlygos turi būti privalomos ir vertinimo komisija negali išrinkti laimėtojų, kurių pasiūlymai neatitinka sąlygų.

Tarybos nario V. Kuliešiaus nuomone architektūrinių konkursų sąlygose reikėtų daugiau atsižvelgti į dalyvių teises, sąlygose negali būti nurodomas visų autorinių teisių atsisakymas. Taip pat konkurso nutraukimo atveju turėtų būti numatomos kompensacijos dalyviams. Dar vienas dalykas yra premijų dydis, jų adekvatumas už atliktą darbą. Dabar dažniausiai numatomos tik 3 premijos, o užsienio praktikoje yra paplitusios ir paskatinamosios premijos, kurios bent jau kompensuoja dalyvių sąnaudas.

Tarybos narė G. Janulytė-Bernotienė pasisakė dėl konkursų tikslų ir suformuluojamų sąlygų. Bendrąja prasme, jei konkurso sąlygos yra suformuluotos, visi dalyviai privalo jų laikytis. Kitas dalykas, kad ne visi konkursai turi turėti iš anksto labai konkrečiai apibrėžtas sąlygas, kai konkurso tikslas yra originalesnių idėjų paieška, nei konkurso sąlygų įgyvendinimas. Tuomet pirmame etape galėtų būti atrenkami pasiūlymai, kuriems tam tikros taisyklės galiotų tik antrame etape ir ieškant idėjų nereiktų pažodžiui įgyvendinti sąlygų. Bet iš kitos pusės, turime ir teisminių procesų, kada bendruomenė dirbo, sąlygos, specialieji planai paruošti, o komisija išrinko visiškai tam prieštaraujantį projektą. Iš čia kyla klausimas, kiek atsakinga vertinimo komisija, priimdama tam tikrą sprendimą. Tai turėtų būti konkursų nuostatuose aprašyta, kad jei vertinimo komisija priėmė prieštaraujantį konkurso sąlygoms sprendimą, tai komisijos nariai turėtų prisiimti ir asmeninę atsakomybę, o tokius precedentes svarstyti kaip sisteminius.

Tarybos pirmininkas L. Rekevičius išsakė nuomonę, kad būdami profesionalais ir vertindami konkurso dalyvių darbus, komisijos nariai negali vienodai traktuoti visų sąlygų reikšmės, pavyzdžiui reikalavimai dėl brėžinių mastelio ir reikalavimai dėl bendrojo plano reglamentų nėra lygiaverčiai. Todėl dažnai vertinimo komisijos nariai patys sprendžia, ar reikalavimai yra privalomi, ar rekomendaciniai. Architektūriniai konkursai būna dvejopi: vieni pagal architektūros įstatymą, kiti pagal viešųjų pirkimų įstatymą. Viešųjų pirkimų įstatymo pagrindu rengiamų konkursų sąlygų Rūmai negauna ir nederina. Rūmai derina konkursų sąlygas pagal architektūros įstatymą, iš esmės tai daugiausia privatūs konkursai. Bendraujant

su įvairiomis architektų grupėmis buvo bandoma išsiaiškinti, kokie yra ten dirbančių architektų pastebėjimai dėl architektūrinių konkursų. Beveik visi pasisakė, kad konkurso sąlygose turi būti numatyti privalomi ir rekomendaciniai reikalavimai, todėl tai yra viena iš esminių problemų. Kita mintis buvo išsakyta, kad ne visais atvejais konkurso tikslas yra išrinkti geriausią darbą, bet būna, jog reikia išrinkti geriausią komandą. Turbūt abu požiūriai yra įmanomi. Dažniausiai pats pastatas per du mėnesius, kiek yra įprastai skiriama konkursams, negali būti pilnai suprojektuotas, todėl konkurso tikslas gali būti skirtas išsirinkti ne geriausią darbą, bet geriausią požiūrį. Kadangi konkurso sąlygos pagal architektūros įstatymo nuostatas taip pat turi būti suderintos ir su savivaldybės vyriausioju architektu, tai dabar konkursų sąlygos derinamos bendrai – Rūmai derina bendrąją dalį, o savivaldybės vyriausiasis architektas derina projektavimo užduotį. Dar viena mintis buvo išsakyta, kad konkursas negarantuoja geriausio rezultato. Įprastai konkursui skiriami 2 mėnesiai, bet dažnai geriausiam ar kontekstualiausiam sprendimui reikia gerokai daugiau laiko bei žymiai daugiau įdirbio. Pagal paskutinį Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimą, dabar galima pasirinkti – arba organizuoti architektūrinį konkursą, arba gauti teigiamą regioninės architektūros tarybos išvadą. Nebeliko nemokamų architektūrinių konkursų, nes Rūmai derindami konkursų sąlygas į tai pakankamai griežtai žiūri: arba prizai, arba vienodas mokestis visiems dalyviams. Taip pat Rūmai griežtai žiūri, kad vertinimo komisija būtų žinoma konkurso paskelbimo metu, tai yra viena iš esminių sąlygų.

Rūmų tarybos nariai diskutavo tarpusavyje dėl išsakytų nuomonių, pastebėjimų, teikė savo siūlymus dėl architektūrinių konkursų nuostatų ir tvarkos.

NUTARTA: Tarybos posėdyje išsakytas nuomones, pastebėjimus, siūlymus priimti kaip gaires, kurių pagrindu Rūmų administracijos teisininkai iki rugsėjo mėn. parengs nuolatinių architektūrinių konkursų nuostatų projektą Tarybos svarstymui.

Rūmų tarybos nariai balsavo: bendru sutarimu.

Diskusija dėl Rūmų rašto VTPSI

SVARSTYTA: Rūmų tarybos nariai diskutavo dėl Rūmų svetainėje pavišinto rašto 2022-01-24 Nr. S22/01/33 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės paskelbtų 10 taisyklių geresnei miesto architektūrai“ turinio. Tarybos nariai S. Motieka ir J. Vaškevičius išsakė poziciją, kad Rūmų vardu parašytas raštas neatitinka Rūmų tarybos daugumos nuomonės, bet yra tik Rūmų pirmininko asmeninė nuomonė, todėl raštas turėtų būti viešai paneigtas. Rūmų pirmininkas L. Rekevičius su tuo kategoriškai nesutiko, teigdamas, kad rašte kalbama apie bendrus principus, bet ne apie minimų taisyklių turinį. Pirmininko nuomone būtent apie tai buvo kalbėta 2022-01-05 tarybos posėdyje. Abi besiginčijančios pusės sutarimo nerado.

NUTARTA: Dėl klausimo nebuvo balsuota.

Uždara posėdžio dalis

Rūmų narių prašymai

SVARSTYTA: Rūmų tarybos nariai informuoti, kad į Rūmus kreipėsi *informacija nuasmeninta* su 2022-05-23 prašymu perskaičiuoti ir sumažinti kasmetines Rūmų nario mokesčio ir/ar draudimo įmokas, kadangi išėjo vaiko auginimo atostogų. Su prašymu pateikti visi privalomi dokumentai.

NUTARTA: Patenkinti *informacija nuasmeninta* 2022-05-23 prašymą.

Rūmų tarybos nariai balsavo: bendru sutarimu pagal ankstesnę praktiką.

SVARSTYTA: Rūmų tarybos nariai informuoti, kad į Rūmus kreipėsi *informacija nuasmeninta* su 2022-06-14 prašymu sumažinti rūmų nario mokestį 50%, atsižvelgiant, kad yra nėštumo gimdymo atostogose, o po jų bus vaiko priežiūros atostogose. Su prašymu pateikti visi privalomi dokumentai.

NUTARTA: Patenkinti *informacija nuasmeninta* 2022-06-14 prašymą.

Rūmų tarybos nariai balsavo: bendru sutarimu pagal ankstesnę praktiką.

Diskusija dėl Rūmų tarybos posėdžių transliavimo

SVARSTYTA: Rūmų tarybos nariai diskutavo dėl dalies Rūmų narių nepasitenkinimo, kad tarybos posėdžiai transliuojami tik Rūmų nariams. Jų nuomone, tokiu būdu nėra užtikrinamas 2022-04-14 Rūmų narių susirinkimo metu priimtas sprendimas viešai transliuoti Rūmų Tarybos posėdžius. Tarybos nariai argumentavo, kad sprendimas yra priimtas Rūmų narių susirinkime, todėl turi būti taikomas Rūmų nariams.

NUTARTA: Palikti ankstesnį Rūmų tarybos sprendimą ir tarybos posėdžius transliuoti tik Rūmų nariams.

Rūmų tarybos nariai balsavo: už – G. Čaikauskas, G. Janulytė-Bernotienė, T. Mazūras, S. Motieka, T. Paulauskas, J. Vaškevičius, R. Zilinskas; prieš - L. Rekevičius.

Rūmų tarybos pirmininkas

Lukas Rekevičius

Rūmų tarybos posėdžio sekretorius

Žilvinas Sperauskas

